

(၉)ကြိမ်မြောက် တိုင်းရင်းဆေးသုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း ကောက်နုတ်ချက်

တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၉)ရက်

- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ အခုတက်ရောက်လာတဲ့သုတေသနစာတမ်းရှင်များကို အထူးလေးစားပြီး ဂုဏ်လည်းယူပါတယ်။ ဒီလို သုတေသနစာတမ်းဖတ်ပွဲကြီး ဖြစ်မြောက်အောင် စီစဉ်ပေးတဲ့ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၊ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်မှ ပါဝင်တဲ့သူအားလုံးနှင့် အဖွဲ့အစည်း များမှ အဖွဲ့ဝင်အားလုံးကို ကျွန်တော့်အနေနဲ့ လေးလည်းလေးစားပါတယ်၊ ဂုဏ်လည်းယူ ပါတယ်၊ ကျေးဇူးလည်းတင်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ တစ်ခုလုံး ဘက်စုံပိုမိုဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေဖို့အတွက် မရှိမဖြစ် အဓိကပံ့ပိုးနေတာကတော့ သုတေသနလုပ်ငန်းပဲဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနဟာ တိုင်းရင်းဆေး လောကတွင်မက အနောက်တိုင်းဆေးလောကမှာလည်း သုတေသနမပါရင် ဘယ်နည်းနဲ့မှ မတိုးတက်နိုင်ပါဘူး။
- ဒါကြောင့်သုတေသနဟာ အပင်တစ်ပင်ရဲ့ ရေသောက်မြစ်လိုဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး သုတေသနလုပ်ဖို့ကို အဘက်ဘက်ကနေပြီးတော့ ပံ့ပိုးဖို့လိုပါ တယ်။ ဘာတွေကို ဘယ်လိုပံ့ပိုးမယ်ဆိုတာကိုလည်း ကျွန်တော်ဆက်လက်ပြီး ပြောပါမယ်။
- သုတေသနကိုလုပ်ရင် သုတေသနရဲ့ရလဒ်ကို အသုံးပြုရပါမယ်။ သုတေသနပေါင်း (၁,၀၀၀)၊ (၂,၀၀၀) လောက်လုပ်ပြီး ရလဒ်ကို အသုံးမပြုရင် သဲထဲရေသွန်သလိုပဲ ဖြစ်သွားပါမယ်။ ရလဒ်ကို ဘယ်လိုသုံးမလဲဆိုတာကိုလည်း သုတေသနမလုပ်ခင်ကတည်းက စဉ်းစားရမှာဖြစ်ပါ တယ်။
- စာတမ်းရှင်များအနေနဲ့ကလည်း ဆက်လက်ပြီးတော့ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း စာတမ်းများဖတ်စေချင်ပါ တယ်။ သုတေသနလုပ်ပြီး စာတမ်းဖတ်မယ်ဆိုရင် အရေးအကြီးဆုံးက စာတမ်းခေါင်းစဉ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်ဟာကို ဘယ်လိုသုတေသနလုပ်မလဲ၊ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို ဘယ်လို အသုံးပြုမှာလဲဆိုတာကို အရင်ဆုံးစဉ်းစားရပါမယ်။

- ယေဘုယျအားဖြင့်ကြည့်မယ်ဆိုရင် တိုင်းရင်းဆေးမှာ ကုသရေးနှင့်ဆိုင်တဲ့ သုတေသနကို ပိုမိုလုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ အလားတူစွာ တိုင်းရင်းဆေး သင်ကြားရေးနှင့်ပတ်သက်တဲ့ သုတေသနတွေကိုလည်း လုပ်ဖို့လိုနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါ့အပြင် ပြည်သူများရဲ့ တိုင်းရင်းဆေးပညာအပေါ် သဘောထားအမြင် စတဲ့ကဏ္ဍပေါင်းစုံမှာ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် သုတေသနလုပ်ငန်းများ ပိုမိုအားဖြည့် လုပ်ဆောင်ကြရမှာဖြစ်ပြီး ပြည်သူတွေအကြား စစ်တမ်းတွေ ကောက်ရပါမယ်။
- ဆေးစွမ်းရှိထက်မြက်တဲ့ ဘယဆေးပင်များ ပိုမိုစိုက်ပျိုး၊ ထုတ်လုပ်နိုင်ဖို့အတွက် သုတေသနတွေလုပ်ပါရမယ်။ သုတေသနတွေလုပ်တဲ့အခါမှာ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနတစ်ခုတည်းနဲ့လည်း လုပ်လို့မရပါဘူး၊ စိုက်ပျိုးရေးပညာရှင်များ၊ သစ်တောပညာရှင်များ၊ ရုက္ခဗေဒပညာရှင်များ၊ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများ၊ သုတေသနပညာရှင်များနဲ့ ပူးပေါင်းလက်တွဲပြီး ဆောင်ရွက်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးလောကမှာ ကုသတဲ့ဆေးဝါးများရဲ့ ဆေးစွမ်းရှိ ထက်မြက်မှုတွေ၊ အရည်အသွေးပြည့်ဝတဲ့ ဆေးပင်တွေကို ဘယ်လိုစိုက်မလဲ၊ အထွက်တိုးအောင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ ဆိုတာတွေကို သုတေသနလုပ်ရပါမယ်။ သုတေသနတွေ ဘက်စုံပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းဆေးလောကကြီးဟာ အဘက်ဘက်မှ တိုးတက်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးသုတေသန လုပ်တဲ့အခါမှာ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်တင်မကပါဘူး တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်တဲ့ လုပ်ငန်းတွေ၊ ကုမ္ပဏီတွေကလည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြဖို့လိုပါတယ်။ ဒါ့အပြင် တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်မှာရှိတဲ့ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေ၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနက ပညာရှင်တွေ၊ ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်တွေနဲ့ ပူးပေါင်းလုပ်ရပါမယ်။ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်တစ်ခုတည်းလုပ်လို့လည်း မတိုးတက်နိုင်ပါဘူး။
- ဒီလိုပူးပေါင်းပြီးလုပ်မှသာလျှင် ပြည်သူများက တိုင်းရင်းဆေးထုတ်ကုန်တွေဟာ ဒီလို သုတေသနများစွာလုပ်ပြီးမှ ထွက်ရှိလာတဲ့ဆေးများ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကိုသိလာရင် တိုင်းရင်းဆေးကို ပိုမိုယုံကြည်စွာလက်ခံ သုံးစွဲလာကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဆောင်ရွက်ထားရှိခဲ့သော တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနများမှ ရလဒ်များကိုလည်း လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာမှာ လက်တွေ့ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းနှင့် အရင်ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ သုတေသနကို

အခြေခံပြီး နောက်တစ်ဆင့်သုတေသနများ ပြုလုပ်ခြင်းများကိုလည်း ဆောင်ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- သုတေသနမလုပ်ဘဲ ကိုယ့်အထင်အမြင်တွေနဲ့သာ စမ်းပြီးလုပ်နေမယ်ဆိုရင် ပြည်သူတွေရဲ့ တိုင်းရင်းဆေးကို ယုံကြည်လာမှု ကျဆင်းသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူတွေ ယုံကြည်ဖို့အတွက် ဆိုရင် တိုင်းရင်းဆေး သုတေသနလုပ်တယ်ဆိုတာကို ပြည်သူတွေသိအောင် ချပြရပါမယ်။
- ပြည်သူတွေသိဖို့အတွက် တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနဲ့ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်ရဲ့ အင်တာနက်စာမျက်နှာတွေမှာ တင်ရပါမယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာမှာ အခုထက် ပိုမိုထိရောက်စွာ အထောက်အကူပြုနိုင်ဖို့အတွက် တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်တွင် သုတေသနဌာနခွဲတစ်ခု ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ် သုတေသနဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းနိုင်ဖို့ကိုလည်း ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်ကတော့ ဘာပဲလုပ်လုပ် စုပေါင်းညီညာလုပ်ရပါမယ်။ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၊ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်၊ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများအသင်း၊ တိုင်းရင်းဆေးကောင်စီ စတာတွေနဲ့ အကုန်ပေါင်းပြီး လုပ်ရပါမယ်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း လုပ်လို့မရပါဘူး။ ဥပမာအနေနဲ့ ပေါင်းပြီးတော့ လုပ်စေချင်တာက ဆေးဝါးထုတ်လုပ်တဲ့ ကုမ္ပဏီ (၂) ခုကိုတောင် ပေါင်းပြီးလုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုရင် ကုမ္ပဏီ (၁)ခုချင်းစီအနေနဲ့ သုတေသနလုပ်တာထက် ပေါင်းပြီးတော့ သုတေသနလုပ်ရင် အဘက်ဘက်က ပိုမိုထိရောက် အဆင်ပြေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါ့အပြင် ဘယဆေးများရဲ့ အရည်အသွေးကိုလည်း စိုက်ပျိုးရေးပညာရှင်များနဲ့ပေါင်းပြီး သုတေသန လုပ်စေချင်ပါတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးလောကကြီး တိုးတက်ဖို့ဆိုရင် အဘက်ဘက်က လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ သာမန်စဉ်းစားပုံ၊ စဉ်းစားနည်းတွေနဲ့ လုပ်လို့မရပါဘူး။ ဆန်းသစ်တီထွင် တွေးခေါ်ခြင်းနှင့် ဖောက်ထွက်တွေးခေါ်ခြင်း စွမ်းရည်များရရှိနိုင်ဖို့ဆိုရင် သုတေသနလုပ်မှသာ ဒီလိုစွမ်းရည်တွေ ရလာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီတိုင်းရင်းဆေး စာတမ်းဖတ်ပွဲရဲ့ သုတေသနဆိုင်ရာ တွေ့ရှိချက်ရလဒ်တွေကို တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်တွေမှာလုပ်တဲ့ ပါမောက္ခတွေပဲဖြစ်စေ၊ ကထိကတွေပဲဖြစ်စေ၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာ

ဦးစီးဌာနသူတွေပဲဖြစ်စေ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ စဉ်းစားကာ ဆန်းသစ်တီထွင်တဲ့ အတွေးအခေါ်တွေကို စဉ်းစားသုံးသပ်ပြီး ရလဒ်ကို အသုံးပြုစေချင်ပါတယ်။

- ကျွန်တော်တို့ ဒီလိုလုပ်တဲ့အခါမှာ အခြားတိုင်းရင်းဆေးပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်တဲ့ တရုတ်၊ ထိုင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားတို့မှာ လုပ်ဆောင်နေတဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာ သုတေသနများကိုလည်း မျက်ခြေမပြတ် ကြည့်ရှုလေ့လာရမှာဖြစ်ပြီး ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ ကိုယ်ပိုင်တိုင်းရင်းဆေးပညာရပ်နှင့်ကိုက်ညီတဲ့ ပိုမိုကောင်းမွန်သော သုတေသနများကို ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများရဲ့ တိုင်းရင်းဆေးပညာတိုးတက်မှုကို သိဖို့အတွက် တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနနှင့် တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်တို့မှာ တာဝန်ရှိပါတယ်။
- ဆိုလိုတာက တက္ကသိုလ်မှာ ဌာနတွေကို အဖွဲ့ဝင် (၅)ဦးလောက်နဲ့ဖွဲ့ပြီး အဲဒီအဖွဲ့ရဲ့တာဝန်ကတော့ ဘယ်နိုင်ငံမှာ ဘယ်လိုသုတေသနလုပ်နေတယ်ဆိုတာကို ခေါင်းစဉ်တွေ၊ အကြောင်းအရာတွေကို ရှာဖွေစုစည်းပြီး သက်ဆိုင်ရာဌာနတွေဆီကို အကုန်ပို့ပေးရပါမယ်။ ဒါမှသာလျှင် သက်ဆိုင်ရာဌာနတွေအနေနဲ့ အခြားနိုင်ငံတွေမှာ ဘာတွေလုပ်နေတယ်ဆိုကို သိနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- အရင်ဆောင်ရွက်ထားရှိခဲ့သော တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနများရဲ့ ခေါင်းစဉ်၊ အကြောင်းအရာ၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ရလဒ်များကို သက်ဆိုင်ရာအခန်းကဏ္ဍအလိုက် တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနဆိုင်ရာ အချက်အလက်ဘဏ်အသွင်ထားရှိခြင်းဖြင့် သုတေသနဆောင်ရွက်သူများအနေနဲ့ အခြေခံအချက်များရရှိကာ သုတေသနအကြောင်းအရာတစ်ခုတည်းကို ထပ်တလဲလဲပြုလုပ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်နိုင်ခြင်း၊ ထပ်မံလိုအပ်လျက်ရှိတဲ့ သုတေသနများ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနဆိုင်ရာ အချက်အလက်ဘဏ် (Research Information Bank) ကို ပြုလုပ်ဖို့အတွက် ဆွေးနွေးပွဲကို တစ်ရက်လောက်တော့ လုပ်စေချင်ပါတယ်။ အချက်အလက်ဘဏ်ကို လုပ်ထားခြင်းအားဖြင့် ဥပမာအားဖြင့် ပညာရပ်နယ်ပယ် (၇)ခုလောက်ရှိတယ်ဆိုရင် နယ်ပယ်အမှတ် (၇) မှာတော့ သုတေသနလုပ်ထားတာ (၃၀) လောက်ရှိတယ်၊ နယ်ပယ်အမှတ် (၁) မှာတော့ သုတေသနလုပ်ထားတာဟာ (၃၀၀) လောက်ရှိတယ်ဆိုရင် မညီမမျှလုပ်ထားတာ

သိနိုင်ပါတယ်။ သုတေသနလုပ်ဖို့လိုပြီး မလုပ်ရသေးတဲ့နေရာတွေသိလာပြီး လိုတာတွေ လုပ်နိုင်ပါမယ်။

- သုတေသနကို မြှင့်တင်မယ်ဆိုရင် သုတေသနဌာနဖွဲ့တာနဲ့တင် မလုံလောက်ပါဘူး။ မကြာခင် ကာလမှာ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန (ပြင်ဦးလွင်ရုံးခွဲ)မှာ သုတေသနဆိုင်ရာတင်ပြမှု၊ ဆန်းစစ် လေ့လာမှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ နည်းစနစ်နှင့် ကျင့်ဝတ် စသဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့် လက်မှတ်ရ (certificate) သင်တန်းများကို ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ဖို့ရှိတဲ့အတွက် တိုင်းရင်းဆေးပညာရှင်များ၊ တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနဆောင်ရွက်သူများ တက်ရောက်နိုင်ပါတယ်။ (၅) ရက်သင်တန်းတက် ပြီး အောင်လက်မှတ်ပေးပါမယ်။
- နောက်တစ်ခုက တိုင်းရင်းဆေးမှာ လူပါဝင်တဲ့ သုတေသနကိုလုပ်ရတာမို့ ရမ်းလုပ်လို့မရပါဘူး။ သုတေသနကျင့်ဝတ်ကိုလိုက်နာမှ လုပ်လို့ရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် ကမ္ဘာမှာသတ်မှတ်ထားတဲ့ ICH-GCP Guideline, International Council for Harmonization စတဲ့ Guideline တွေကို ယူပြီးမှ လုပ်ရပါမယ်။ ကျင့်ဝတ်နဲ့ညီအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ဖို့ ဒီသင်တန်းမှာ သင်ပေးပါမယ်။ သင်တန်း ကိုတော့ ဆန္ဒရှိပြီး တက်ချင်တဲ့သူတွေကိုပဲ တက်ခိုင်းပါမယ်။ ဒီ course ကိုတော့ ဒီ subject တွေ သင်ပြီးတော့ ဘယ်နေ့ကနေ ဘယ်နေ့အထိဖွင့်မယ်ဆိုပြီး သင်တန်းတက်ချင်တဲ့သူများ လာလျှောက်ပါလို့ ကြေညာပါမယ်။ ဒါမှသာ တက်တဲ့သူက မိမိကိုယ်တိုင် စိတ်ဝင်စားပြီး တက်တဲ့သူတွေ ဖြစ်မယ်၊ အမိန့်အရ၊ တာဝန်အရတက်ရတာမျိုး မဖြစ်စေချင်ပါဘူး။
- ကျွန်တော် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့မှာ (၁၆)နှစ်ကျော်လုပ်ခဲ့တာမှာ (၅)နှစ်ကတော့ Region Advisor Medical Research လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သင်တဲ့အခါမှာ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန တစ်ခုတည်း မဟုတ်ပါဘူး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနရယ်၊ ကုသရေးဦးစီးဌာနရယ်၊ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနတို့မှာလည်း တကယ်ကျွမ်းကျင်တဲ့လူတွေ ရှိပါတယ်။
- သုတေသနများပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ သုတေသနပြုလုပ်သော ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားစေရေးနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပညာရပ်နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် အခုထက်ပိုမို တိုးတက်စေမှာဖြစ်ပြီး သုတေသနဆောင်ရွက်သူ တစ်ဦးချင်းတွင်လည်း ဖြစ်စဉ်အခြေအနေ တစ်ရပ်၊ လုပ်ငန်းတစ်ခုကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ လေ့လာသုံးသပ်နိုင်တဲ့ ဆန်းသစ်တီထွင် တွေးခေါ်ခြင်းနှင့် ဖောက်ထွက်တွေးခေါ်ခြင်းစွမ်းရည်များ ရရှိနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှ ကျွန်တော်တို့

နိုင်ငံက တိုးတက်ပါမယ်။ ကျွန်တော်တို့တုန်းက သုတေသနဆိုတာ ဘာမှန်းမသိပါဘူး။ အားနည်းခဲ့ပါတယ်။ ခုသုတေသနဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းအောင် လုပ်ရပါမယ်။

- အမေရိကန်မှာဆိုရင် MD ကနေ research လုပ်လို့ရပါတယ်။ အခု ကျွန်တော်တို့ရဲ့တက္ကသိုလ်တွေမှာ သင်ကြားပုံနည်းစနစ်တွေကို ပြင်နေပါတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်မှာလည်း သုတေသန subject ဟာ ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ် အကုန်လုံးထည့်ရပါမယ်။ အဲဒါတွေကိုလည်း curriculum တွေကို အကုန်ပြန်ပြီး review လုပ်ခိုင်းထားပါတယ်။
- ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများမှ တက္ကသိုလ်မှာပဲဖြစ်စေ၊ ဆေးရုံကြီးမှာဖြစ်စေ၊ Ethical Review Committee or Institute Review Board ဆိုတာရှိပါတယ်။ ဒီကော်မတီကနေပြီးတော့ တက်လာတဲ့ research တွေကို သုံးသပ်ပါတယ်၊ approve လုပ်ရပါတယ်။ နိုင်ငံခြားတက္ကသိုလ်ကြီးတွေမှာ ဆိုရင် (၁၀) ခု၊ (၁၅) ခုလောက်ရပါတယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံမှာက သိပ်မရှိပါဘူး။ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနဲ့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်တို့မှာ တစ်ခုစီရှိပါတယ်။ အခြားတက္ကသိုလ်တွေမှာ နည်းနည်းပဲရှိပါတယ်။ ဒီ IRC နဲ့ ERC ကိုလည်း ဒီမှာဖွဲ့ပါမယ်။ အဖွဲ့စဖွဲ့တဲ့အခါမှာ capacity မရှိသေးတဲ့အတွက် ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနဲ့ လိုအပ်တဲ့လူတွေက ခဏလာပြီး ကူညီပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျောင်းသားတစ်ယောက်ဟာ သုတေသနလုပ်ချင်ရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ သုတေသန objective က ဒါဖြစ်တယ်၊ research ကို ဘယ်လိုသုံးချင်တယ်၊ analysis ဘယ်လိုလုပ်မယ်ဆိုတာ ကော်မတီကို တင်ပြရပါမယ်။ ဒီ IRC နဲ့ ERB အဖွဲ့က သဘောတူခွင့်ပြုပြီးရင် သုတေသနကို ဆက်လုပ်လို့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအဖွဲ့ရဲ့ခွင့်ပြုချက်မရဘဲ သုတေသန လုံးဝလုပ်လို့မရပါဘူး။ နိုင်ငံတကာမှာလည်း အဲဒီအတိုင်းပါပဲ။ Ethical Review Committee (သို့မဟုတ်) institute review committee ရဲ့ approval မရဘဲ ဘယ် research ကိုမှ လက်မခံပါဘူး။ ဂျာနယ်တစ်ခုမှာ လက်ခံဖို့ဆိုရင် ဒီကော်မတီရဲ့ approval အမြဲပါရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ဒါကိုလုပ်ပါမယ်။ ERC ကို (၂)ခုလောက်အနည်းဆုံး ကျွန်တော်တို့ လုပ်ဖို့ရှိပါတယ်။
- သုတေသနတွေအလွန်လုပ်ခိုင်းပြီး စာကြည့်တိုက်မရှိရင်လည်း မရပါဘူး။ စာကြည့်တိုက်ကိုလည်း electronic library အပြင်၊ စာအုပ်တွေကို ပိုပြီးထားပေး တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်ကြီးကိုလည်း အခုထက်ပိုမိုကောင်းမွန်တိုးတက်ဖို့အတွက်လည်း သင်ကြားသင်ယူမှု၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ကြားမှုကို အထောက်အကူပြုသောပတ်ဝန်းကျင်၊ ဆရာ/ဆရာမများရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်၊

စာသင်ခန်း၊ ပစ္စည်းကိရိယာ၊ စာကြည့်တိုက်အစရှိတာတွေကို အဘက်ဘက်မှ ခြုံငုံဆန်းစစ် သုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ပြီး လိုအပ်ချက်နှင့် အားနည်းချက်များကို ဝန်ကြီးဌာနမှ ဦးစားပေးအလိုက် ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုး ဆောင်ရွက်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- ဒီတိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်ရဲ့ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း (curriculum) တွေကိုလည်း အကုန်ပြန်ပြီး review လုပ်ပြီးတော့ ခေတ်နှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ပါမယ်။ လုပ်တဲ့အခါမှာလည်း ဆရာတွေကပဲ ကြည့်လို့မရပါဘူး ကျောင်းသားတွေကိုလည်း မေးရပါမယ်။ ကျောင်းသား၊ ဆရာ၊ TAG၊ တိုင်းရင်းဆေးဆရာများအသင်း၊ နောက်ထုတ်လုပ်သူများအသင်း အကုန်လုံးသိပြီး curriculum ကို ဘယ်လိုပြင်မလဲ၊ curriculum ကို Bachelor of Traditional Medicine ဘွဲ့ရတဲ့သူတစ်ယောက်က ငါဟာသုတေသနကို ဘယ်လောက်ထိလုပ်နိုင်သလဲ၊ ဘယ်လိုပြောနိုင်လဲ၊ ဆိုနိုင်လဲဆိုတာကိုရှိမှသာလျှင် တိုင်းရင်းဆေးဘွဲ့ရလာတဲ့သူတွေကို ဆရာဝန်တွေကို ကြည့်သလို ကြည့်မှာပါ။ မဟုတ်လို့ရှိရင် မကြည့်ဘူး၊ ဒါကြောင့် အကုန်လုံးပေါင်းလုပ်ရပါမယ်။ ပါမောက္ခချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ပါမောက္ခတွေနဲ့ အကုန်စုပေါင်းပြီးတော့ လုပ်ရပါမယ်။ ဒါမှသာလျှင် တိုင်းရင်းဆေးလောကကြီးတစ်ခုလုံး တိုးတက်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုဟာ သုတေသနမလုပ်ဘဲ မအောင်မြင်နိုင်ဘူး၊ မတိုးတက်နိုင်ဘူး ဆိုတာသိတဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ သုတေသနပြုလုပ်သော ယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားစေရေး လုပ်ပါတယ်။ သုတေသနပြုလုပ်ဖို့နဲ့ ပညာရပ်နယ်ပယ်အသီးသီးမှာ ယခုထက်ပိုမိုတိုးတက်စေဖို့အတွက် နိုင်ငံတော်အစိုးရသစ်လက်ထက်မှာ သုတေသနရန်ပုံငွေအတွက် (၂၀၁၇-၂၀၁၈) ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ သန်း (၁,၀၀၀) ကျပ်၊ (၂၀၁၈-၂၀၁၉) (၆ လ) ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ သန်း (၅၀၀) ကျပ်၊ (၂၀၁၈-၂၀၁၉) ယခုဘဏ္ဍာနှစ်တွင် သန်း (၁,၅၀၀) ကျပ် လျာထားအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပြီး လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် သန်း (၃,၀၀၀) ကျပ်အထိလျာထားပြီး ဆောင်ရွက်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှာ သုတေသနလုပ်ဖို့အတွက် အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်ဦးဆောင်ပြီး အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို ဖွဲ့ခဲ့ပါတယ်။
- အခုတက်ရောက်လာတဲ့ သုတေသနဆောင်ရွက်လိုသူများအနေဖြင့်လည်း သုတေသနအဆိုပြုလွှာများတင်ပြ လျှောက်ထားနိုင်တယ်ဆိုတာ အသိပေးပါတယ်။
- ဌာနအတွက်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံအတွက်ဖြစ်စေ၊ တက္ကသိုလ်ကြီးအတွက်ဖြစ်စေ အကျိုးရှိမယ့် သုတေသနများကို ပိုမိုလုပ်ပေးပါ။ ဘာကြောင့် သုတေသနကို ကျွန်တော်လုပ်ခိုင်းရသလဲဆိုရင် သုတေ

သနလုပ်တဲ့လူတစ်ယောက်ရဲ့ စဉ်းစားပုံ/စဉ်းစားနည်းက သာမန်လူတစ်ယောက်ရဲ့ စဉ်းစားပုံ/
စဉ်းစားနည်းနဲ့ မတူပါဘူး။

- ဆိုလိုတာက ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးမှပဲဖြစ်ဖြစ်၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနမှပဲဖြစ်ဖြစ်၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ဦးစီးဌာနမှပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သာမန်လူတစ်ယောက်ရဲ့ စဉ်းစားပုံ/စဉ်းစားနည်းနဲ့ သုတေသနလုပ်တဲ့ လူတစ်ယောက်ရဲ့ စဉ်းစားပုံ/စဉ်းစားနည်းက လုံးဝမတူပါဘူး။ သုတေသနဆိုတာ အဘက်ဘက်ကနေ စဉ်းစားပါတယ်။ ဒါဖြစ်ရင် ဘာလုပ်ရမယ်၊ ဒါဖြစ်ရင် အဲလိုလုပ်မယ် ရိုးရိုးသာမန် တွေးခေါ်စဉ်းစားတာ မဟုတ်ပါဘူး၊ အမျိုးမျိုးလှည့်ပတ်စဉ်းစားရတဲ့ သူရဲ့ဦးနှောက်ကစားမှု၊ ဉာဏ်ရည်ကစားမှုဟာ အလွန်ကွာသွားပါတယ်။ ကွာတာက အလုပ်မှာတင်မကပါဘူး၊ ပြင်ပကိစ္စရပ်တွေ အကုန်လုံးမှာလည်း တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး မတူတော့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဆရာတို့ကို သုတေသန ပိုပြီးအားထည့်လုပ်စေချင်ပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်မယ်ဆိုရင် အခုတက်ရောက်လာတဲ့ စာတမ်းရှင်များက ဒီသုတေသနကို ဘာကြောင့်လုပ်ရလဲ၊ ရလဒ်ထွက်လာရင် ဘာလုပ်ဖို့ဆိုတဲ့အဖြေဟာ အရေးအကြီးဆုံးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနလုပ်လို့ ရလာတဲ့ရလဒ်ဟာ ပြည်သူတွေကို အကျိုးပြုမလား၊ တက္ကသိုလ်ကြီးကို အကျိုးပြုမလား၊ ဌာနကို အကျိုးပြုမလား ကြည့်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်မှာ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ် ခန့်ဖို့ရှိပါတယ်။ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ်အနေနဲ့ က ဘာလုပ်သင့်လဲဆိုတော့ MoU တွေကိုလက်မှတ်ထိုးပါ။ အထူးသဖြင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့၊ ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့မှာရှိတဲ့ တက္ကသိုလ်တွေနဲ့ထိုးပါ။ သုတေသနတွေကိုလည်း ဘယ်လိုပေါင်းလုပ်မလဲ၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှာဆိုရင် MoU တွေ အများကြီးထိုးထားတာ ရှိပါတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနကလည်း ကြည့်ပါ။ MoU တွေကို နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေးဌာနကို တောင်းလိုက်ပါ။ ဂျပန်မှာတက္ကသိုလ်တွေ အများကြီးပါပဲ၊ အဲဒီတက္ကသိုလ်တွေနဲ့ ဆက်သွယ်လိုက်ပါ။ ပြည်တွင်းသာမက နိုင်ငံတကာမှ တက္ကသိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဆေးဝါးလုပ်ငန်းများနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး multi-centric research သုတေသနများလုပ်ပါ။ Multi-centric research ဆိုတာက သုတေသနတစ်ခုတည်းကို ကိုရီးယားနိုင်ငံမှာ လုပ်တယ်၊ ထိုင်းနိုင်ငံမှာ လုပ်တယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံမှာ လုပ်တယ်၊ ဂျပန်နိုင်ငံမှာ လုပ်တယ်၊ ဒါမျိုးတွေ အများကြီးလုပ်လို့ရပါတယ်။

- သုတေသနလုပ်တဲ့လူတွေရဲ့ သုတေသနနဲ့ပတ်သက်တဲ့ research acumen တွေလည်း အလွန် တက်လာပါမယ်။ Multi-centric research လို့ခေါ်တဲ့ collaborative research တွေအများကြီး လုပ်ပေးပါ။ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် တို့က ဦးဆောင်ပြီး တိုင်းရင်းဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာဦးမိတ်နှင့် အဖွဲ့ဝင်တွေ၊ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခတွေနဲ့တိုင်ပင်ပြီး သေချာလုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဝန်ကြီးဌာနမှ လုံးဝပံ့ပိုးပေးပါမယ်။
- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဒီစာတမ်းတွေကို ဖတ်ကြည့်လိုက်တဲ့အခါမှာ တော်တော်အဆင့်အတန်းမြင့်တာ တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒါကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် သုတေသနလုပ်တဲ့ လူတွေရဲ့အရည်အသွေးက မညံ့ဘူးဆိုတာ သိနိုင်ပါတယ်။ အရှိန်အဟုန်မြင့်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့ ဝန်ကြီးဌာနက ပံ့ပိုး ပါမယ်၊ ဆက်လုပ်ဖို့ပဲကျန်ပါတယ်။
- ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တို့၊ ပါမောက္ခချုပ်ကလည်း topic တွေကို လုပ်ပေးလိုက်ပါ။ ကျွန်တော်တို့ ဟာ စနစ်တကျနဲ့ အားလုံးအချင်းချင်းပူးပေါင်းပြီး ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ လုပ်မယ်ဆိုရင် ဘာမှမအောင်မြင်စရာ မရှိပါဘူး။
- အခု တိုင်းရင်းဆေးသုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် ဆု(၉) မျိုးပေးပါမယ်။ ပထမ၊ ဒုတိယနှင့် တတိယဆုများ သတ်မှတ်ပြီး ဆုကြေးငွေနှင့် ဂုဏ်ပြုလက်မှတ်များလည်း ချီးမြှင့်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ပထမဆုက (၃)ဆု၊ ဒုတိယဆု (၃) ဆု၊ တတိယဆု (၃) ဆု၊ ပထမဆုကို (၆) သိန်း၊ ဒုတိယဆုကို (၄) သိန်းခွဲ၊ တတိယဆုကို (၃) သိန်း ကျွန်တော်တို့ပေးပါမယ်။ နောက်နှစ်ဆိုရင် ဆုကို ဒီထက် ပိုပြီးပေးပါမယ်။ ဒါတွေမကပါဘူး၊ တစ်ချို့ paper တွေမှာ ဆိုရင် the best research method သုံးတာတို့၊ ဆုတွေအများကြီး ပေးလို့ရပါတယ်။ အဲဒီဆုတွေကို ပေးတဲ့အခါမှာ ဆရာတို့ ဆုကို ဆုရွေးချယ်စိစစ်တဲ့အဖွဲ့တွေ ရှိပါတယ်။ အဲဒီ group မှာလည်း တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ် တစ်ခုတည်း မလုပ်ဘဲ၊ ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ အစားအသောက်နှင့် ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာန၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနှင့် ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်ကလူတွေကိုပါ အဖွဲ့ဝင်တွေအနေနဲ့လုပ်ပါ။ အားလုံး သေချာစိစစ်ပြီး လုပ်စေချင်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးသုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် တိုင်းရင်းဆေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာ၊ ဆေးသုတေသန၊ ရုက္ခဗေဒ၊ ဆေးဝါးစသဖြင့် ကဏ္ဍပေါင်းစုံမှ ပညာရှင်များနဲ့ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ထားတဲ့ သုတေသန

များ ပါဝင်တာကိုတွေ့ရပြီး သုတေသနများဟာ အရည်အသွေးပြည့်ဝကောင်းမွန်တဲ့အတွက် ချီးကျူးဂုဏ်ပြုပါတယ်။

- စာတမ်းတွေဖတ်ကြားရာမှာ မေးမြန်းဆွေးနွေးဖို့အချိန်ကို သတ်မှတ်ထားရှိစေချင်ပါတယ်။ မေးမြန်းဆွေးနွေးတဲ့အကျင့်ကို လုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။ အနည်းဆုံးတော့ (၅) မိနစ်လောက် မေးစေချင်ပါတယ်။ Presentation မှာ take home message ကို ထည့်စေချင်ပါတယ်။
- အရင်တုန်းက paper တွေအကုန်လုံးကို ပြန်ပြီးတော့ quick review လုပ်ပေးပါ။ ဒါကိုအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့ပြီးတော့လုပ်ပြီးရင် idea အသစ်တွေ ထွက်လာမယ်၊ မဟာဗျူဟာ/နည်းဗျူဟာအသစ်တွေနဲ့ လုပ်သင့်တယ်ဆိုတာ ထွက်လာပါမယ်။ ဦးစားပေးအသစ်တွေ အကုန်ထွက်လာပြီး နောက်တစ်ခါ ဘာတွေထပ်လုပ်သင့်တယ်ဆိုတာ ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်။
- သုတေသနစာတမ်းဖတ်ပွဲရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကဘာလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းဆေးလောကမှာ ကိုယ်တွေ့ကြုံဖူးတာ personal experience တွေနဲ့ လုပ်တာတွေရှိပါတယ်။ ဒါတွေက မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ အဲဒါကိုကျွန်တော်က evidence-based ကို ဖြစ်အောင်လုပ်ရပါမယ်။ Personal experience ဆိုတာ evidence based လို့ မခိုင်မာပါဘူး။ သုတေသနဟာ evidence based ဖြစ်အောင်လုပ်တဲ့ဟာဖြစ်တဲ့အတွက် အလွန်အကျိုးရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ သုတေသနနဲ့ဆိုရင် ခိုင်ခိုင်မာမာ၊ ရဲရဲတင်းတင်းနဲ့ defend လုပ်နိုင်ပါတယ်။ အခြားနိုင်ငံကလာလည်း လုပ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီလိုလုပ်နိုင်ဖို့ကို ဒီစာတမ်းဖတ်ပွဲကြီး ကျင်းပရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ကတော့ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ပိုပြီးတော့တိုးတက်အောင် လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီလိုစာတမ်းဖတ်ပွဲကြီးမှာ နိုင်ငံခြားက စာတမ်းပညာရှင်တွေကို ဖိတ်ပါ။ အိန္ဒိယမှာဆိုရင် အလွန်တိုးတက်တယ်၊ တရုတ်ကိုလည်းဖိတ်ပါ။ သူတို့လာပြီးတော့ စာတမ်းတွေကို ဖတ်မှာပါ။ DMR Myanmar Research Congress ကတော့ တော်တော်လေး အဆင့်မြင့်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ နှစ်စဉ်လုပ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ တိုင်းရင်းဆေးကဟာကိုလည်း အခြားနိုင်ငံတွေနဲ့ လုပ်ပါ။ ခုနပြောတဲ့ MoU ထိုးပြီးရင် ဂျပန်၊ ကိုရီးယားတို့သာမက နိုင်ငံပေါင်းစုံကလူတွေကလည်း လာပြီးတော့ပြောမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါတွေကို ဖိတ်ကြားဖို့ နောက်နှစ်မှာစပြီးတော့ စဉ်းစားပေးပါ။
- အစကတော့ကျွန်တော် တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်ကြီးကို ကျန်းမာရေး လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဦးစီးဌာနဘက်ကို ကူးဖို့ရည်ရွယ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်ရဲ့

nature က ကျန်တဲ့ဟာတွေနဲ့ မတူပါဘူး။ ဒါကိုတော့ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနကပဲ ဦးစီးပြီးတော့ ဆက်လက်လုပ်ပေးပါ။ ဒီတက္ကသိုလ်မှာ ဘယ်တိုင်းရင်းဆေးနဲ့ဆိုင်တဲ့ journal ကို subscribed လုပ်ထားလဲ၊ ဘာတွေရှိလဲ၊ မရှိရင်လုပ်ပါ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ ပိုက်ဆံလည်းရှိပါတယ်။ ဘယ် journal ကို subscribe လုပ်ရမယ်ဆိုတာကို ဌာနတွေအကုန်စဉ်းစားပြီးလုပ်ပါ။ Journal of research and traditional medicine စာအုပ် က တော်တော်ကောင်းပါတယ်။ ဒါမျိုးတွေက ရှိကိုရှိရပါမယ်၊ ဘယ်လောက်ရှိလဲတော့ မသိပါဘူး။ ဒါကိုတော့ ဌာနတွေက ရှာပြီးလုပ်ပါ။

- နောက်တစ်ချက်က ဆရာတို့တွဲတွဲအခါမှာ ဟိုဘက်ကလည်း BIMSTEC အစည်းအဝေး လုပ်သွားပါတယ်၊ အာဆီယံရှိတယ်၊ မဲခေါင်ရှိတယ်၊ ဒါတွေလည်း ဆက်သွယ်ပြီးလုပ်ပါ။ နောက်ဆုံးကတော့ ထပ်ပြီးပြောချင်တာကတော့ တိုင်းရင်းဆေးသုတေသနကို quality, safety, efficacy and effectiveness ကို ဦးစားပေးပြီး လုပ်စေချင်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ကျွန်တော်တို့ဆေးရုံတွေမှာ တက်တဲ့လူနာတွေမှာ အများကြီး လုပ်လို့ရပါတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးတစ်ခုဟာ diabetes ဆိုရင် ကျသွားပါမယ်၊ ဒါပေမယ့် ဘယ်လောက်ကျသလဲ၊ ဘယ်လောက်သောက်ရမှာ ဘယ် dose မှာကျသလဲ၊ ဘယ်လို duration မှာ ပေးရမလဲ၊ ဒါတွေကို clinical trial တွေလုပ်ပါ။ ဆီချို၊ သွေးချိုက ကျမှန်းတော့သိတယ်၊ ဒါပေမယ့် အရမ်းကြီးကျသွားရင်လည်း မကောင်းပါဘူး။ အဲဒီတော့ ဘယ်လောက်ထိလုပ်ရမလဲ၊ ဘယ်လို duration အဲဒါတွေကို သူ့နေရာနဲ့သူ သုတေသနတွေက လုပ်လို့ရပါတယ်။
- အထူးသဖြင့် သုတေသနလုပ်ငန်းမှာ Private-Public-Partnership ဆေးထုတ်လုပ်တဲ့ ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ ပေါင်းပြီးတော့လုပ်ပါ။ ဒီမှာတက်နေတဲ့လူတွေနဲ့ ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ပေါင်းပြီး ဘာလုပ်ချင်လဲ၊ ကျွန်တော်တို့တွဲလုပ်မယ်၊ အဲဒါကို ကျွန်တော်လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ကျွန်တော် နည်းနည်းထပ်ပြောချင်တာက ကျွန်တော် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့မှာ လုပ်တုန်းက ဘာသွားတွေ့လဲဆိုတော့ တိုင်းရင်းဆေးလုပ်တဲ့သုတေသနမှာ သူရဲ့ sample size ရယ်၊ sampling technique, literature ကို သိပ်ပြီးတော့ ဂရုမစိုက်တာ တွေ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီမှာကတော့ တော်တော်လေးကောင်းတာ တွေ့ရပါတယ်။
- နောက်တစ်ခု statistical power ကိုလည်း ခပ်မြင့်မြင့်ရအောင် လုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။ Control လည်းရှိရမယ်၊ literature search ကို သေချာလုပ်ပါ။ အဲဒါကို သေချာပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်

လုပ်နိုင်ပြီဆိုရင် ဆရာတို့ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ တိုင်းရင်းဆေး paper ရဲ့ quality ဟာ အလွန် ကောင်းပါမယ်ဆိုတာ လုံးဝယုံကြည်ပါတယ်။

- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ နိဂုံးချုပ်ပြောချင်တာကတော့ နံပါတ်(၁) တိုင်းရင်းဆေးလောကတိုးတက်ဖို့ အတွက် သုတေသနဟာ မလုပ်မဖြစ် လုပ်ရမယ့်ကိစ္စဖြစ်ပါတယ်။ နံပါတ်(၂) သုတေသန ယဉ်ကျေးမှု research culture ကို မြှင့်ဖို့အတွက် တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီးဌာနမှာ လုံးဝတာဝန်ရှိပါတယ်။ ဒါတွေ ကျွန်တော်တို့ လုပ်ပေးပါမယ်။ နံပါတ် (၃)ကတော့ ဒီမှာရှိတဲ့ University of Traditional Medicine မှာရှိတဲ့ ဆရာ၊ ဆရာမ၊ ကျောင်းသားတွေ သုတေသနလုပ်မယ်ဆိုရင် ထောက်ပံ့ငွေ တော်တော်များများ လုံလောက်တဲ့ထိ ပေးပါမယ်။
- နောက်တစ်ခုကတော့ ဒီနေရာမှာ မကြာခင်ကာလအတွင်းမှာပဲ တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်ကြီး မှာ သုတေသန Unit လုပ်ပေးမယ်၊ e-library, book library လုပ်ပေးမယ်၊ ERC နဲ့ IRB ကို အားပြည့်ပေးပါမယ်။ နောက်တစ်ခုက ဒီတက္ကသိုလ်က ပါမောက္ခချုပ်ကြီးကို ပြောချင်တာက အတန်းတိုင်း၊ အတန်းတိုင်းမှာ သုတေသနနဲ့ပတ်သက်တာကို နည်းနည်းချင်း သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ထဲမှာ ပုံမှန်ထည့်ပေးစေချင်ပါတယ်။ နောက်ပြီးတော့ lunch time talk တွေကိုလုပ်နေပါတယ်။ ဒီမှာလုပ်တာတွေ့ပါတယ် အလွန်ကောင်းပါတယ်။ ဆက်လက်ပြီးတော့လည်းလုပ်ပါ။ lunch time talk မှာလည်း အများအားဖြင့် question တွေကိုမေးခိုင်းပါ။ ပြောတာနည်းနည်း question ကို များများလုပ်ပေးပါ။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ကတော့ holistic review team ရဲ့အဖြေကို စောင့်နေပါတယ်။ ဆရာတို့ရတဲ့ အဖြေပေါ်မှာမူတည်ပြီးတော့ ဝန်ကြီးဌာန၊ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ မှာ ဦးစားပေးလုပ်ပေးပါမယ်။ ဆရာတို့က ကျွန်တော်တို့ကို (၁၀)ခု လုပ်ခိုင်းရင် အဲဒီ (၁၀) ခုထဲ က ဘယ်ဟာအရေးကြီးလဲ ဆိုတာ prioritize လုပ်ပါမယ်။ တိုင်းရင်းဆေးလောကကြီးကို တိုးတက်ဖို့အတွက် အဓိကဒေါက်တိုင်ကြီးကတော့ သုတေသနလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်လို့ ပြောကြား ရင်းနဲ့ နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- မန္တလေးမြို့တော်ဝန်
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ
- ပါမောက္ခချုပ် (ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး)
- တိုင်းရင်းဆေးကောင်စီဝင်များ
- တိုင်းရင်းဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာအကြံပေး ပညာရှင်များ
- မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဆေးဆရာအသင်းမှ ပညာရှင်များ
- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အသီးသီးမှ တိုင်းရင်းဆေးဌာနဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်များ
- တိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်သူလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းမှ တာဝန်ရှိသူများ
- သုတေသနစာတမ်းရှင်များ
- ဖိတ်ကြားထားသော ဧည့်သည်တော်များ။

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)